

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Pvm
26.5.2014

445/00.01.05.01/2014

OKM/81/040/2012

Asia:

Jyväskylän yliopiston lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä

Pyydettyinä lausuntona varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä Jyväskylän yliopisto esittää seuraavaa:

Lausunnon keskeinen sisältö:

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 7.12.2012 työryhmän uudistamaan päivähoidon koskevia säädöksiä. Työryhmän tehtävänä oli 1) valmistella hallitusohjelman mukaisesti päivähoidon koskevat säädösehdotukset sekä 2) arvioida esitysten taloudelliset ja yhteiskunnalliset sekä muut vaikutukset. Työryhmä toteaa, että laadittu esitys ei muodoltaan ja laajuudeltaan täytä esitykselle asetettuja vaatimuksia, vaan monet asiakokonaisuudet vaativat jatkotoimenpiteitä. Työryhmä oli myös erimielinen monista asiakokonaisuuksista, ja työryhmän jäsenistä 10 esitti eriävän mielipiteen työryhmän esityksistä.

Edellä olevasta johtuen yliopisto katsoo, että työryhmän esitys varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi jää vielä keskeneräiseksi ja osin ristiriitaiseksi eikä se vielä vakuuta siitä, että varhaiskasvatustalouden varmistaminen varhaiskasvatuksen toteutumisen. Yliopisto pitää esitystä yleisesti ottaen hallinnollisena, eikä siinä niinkään ole käsitelty varhaiskasvatusta tai varhaislapsuutta, vaan enemmänkin tämän kasvatuksen organisointia, toteuttamista (päiväkodeissa) jne. Yliopisto pitää myös ongelmallisena sitä, että tiedemaailman edustus työryhmässä oli hyvin niukka. Ryhmässä olivat lähinnä edustettuina erilaiset eturyhmät ja vastaavat, kuten ammattiliitot ja järjestöt.

Työryhmän esityksestä ei löydy juurikaan uusia ideoita eikä yleisempää innovatiivisuutta. Voidaan todeta, että raportin nimen ”Kohti varhaiskasvatustaloutta” mukaisesti on otettu askeleita kohti varhaiskasvatustaloutta, mutta ei vielä ole saatu valmista esitystä aikaiseksi. Yliopiston mielestä maassamme pitäisi pyrkiä rohkeammin nostamaan lainsäädännön keinoin varhaiskasvatustalouden tasoa vastaamaan siihen kohdistu-

via odotuksia osana suomalaista laadukasta varhaislapsuudesta alkavaa koulutusjärjestelmää.

Uudistamistyöryhmän raportin **yksityiskohtaisempuna tarkasteluna** yliopisto esittää seuraavat havainnot:

Yliopisto pitää myönteisenä, että uudistamistyöryhmän esityksissä:

- on huomioitu lasten ja vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksen tavoitteissa (esimerkiksi § 19)
- määritellään lapsiryhmien enimmäiskoko (§ 35 ja 36)
- ei esitetä muutoksia lapsen oikeuteen päivähoidon (§ 10 ja 11)
- lapsen päivähoidopaikka säilyy äitiys- tai vanhempainvapaan jälkeen (§ 14)
- on määritelty erikseen varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuudet
- myös lastenhoitajilta että perhepäivähoidajilta vaaditaan lapsiin liittyviä opintoja (§ 29 ja 30)

Yliopisto haluaa esittää seuraavat muutokset työryhmän ehdotuksiin:

2 §

Varhaiskasvatuksen määritelmä

Työryhmän esitys:

'Tässä laissa tarkoitetaan varhaiskasvatuksella lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamaa kokonaisuutta.'

→ määritelmää tarkennetaan seuraavasti:

Tässä laissa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen muodostamaa pedagogista kokonaisuutta.

Tämä määritelmä vastaa yliopistossa varhaiskasvatuksen tutkimuksessa vallitsevaa käsitteen määrittelyä. Siinä varhaispedagogiikka ymmärretään asiaksi, joka toteutuu lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamassa kokonaisuudessa (esim. Karila & Lipponen, 2013).

3 §

Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Työryhmän esityksessä varhaiskasvatuksen tavoitteeksi todetaan (mom 2 ja 3):

'2 toteuttaa lapsen leikkiin perustuvaa toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;

3 tarjota lapsen iän ja kehityksen mukaista sekä kehitystä monipuolisesti tukevaa pedagogista toimintaa ja huolenpitoa;'

→ momentti 2 muotoillaan tarkemmin seuraavasti: *2 toteuttaa leikkiperustaista toimintaa ja mahdollistaa näin lapselle myönteiset oppimiskokemukset*

→ Kun otetaan huomioon esitetty tarkennus varhaiskasvatuksen määritelmään, momentin 3 muotoilusta voi jättää huolenpidon pois. Nykyisessä esityksessä se on uusi termi, joka ei esiinny varhaiskasvatuksen

määritelmässä. Jos hoidon, kasvatuksen ja opetuksen katsotaan yhdessä muodostavan varhaispedagogiikan kokonaisuuden, ei huolenpitoa (tai hoitoa) tarvitse tuoda uutena terminä varhaiskasvatuksen tavoitteiden kuvaukseen. Momentin 3 voi siten muotoilla seuraavasti: *3 tarjota lapsen iän ja kehityksen mukaista sekä kehitystä monipuolisesti tukevaa pedagogista toimintaa*

24 §

Paikallinen suunnittelu

Työryhmän esitys:

'Varhaiskasvatuksen järjestäjän on laadittava valtakunnallisten perusteiden pohjalta paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi voidaan laatia yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Paikallinen suunnitelma on laadittava yhteistyössä varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä kunnassa hoitavien viranomaisten kanssa.'

- ongelmallista on, että lakiesitys jättää huomiotta sen pedagogisen suunnittelun, jota lapsiryhmän ohjaaminen vaatii. Lisäksi nykyinen esitys jättää vanhemmat paikallisen tason suunnittelun ulkopuolelle. Yliopisto katsoo, että lakiin tulee sisällyttää *säädös, joka velvoittaa lapsiryhmää koskevan varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja joka oikeuttaa vanhemmat osallistumaan tähän suunnitteluun.*

25 §

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Työryhmän esitys:

'Varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa osallistuvalla lapsella on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamiseksi kyseisessä toimintayksikössä...'

- Esitys on ristiriidassa esiopetusta (ja perusopetusta) koskevien säädösten kanssa. Esiopetuksessa ei ole velvoitetta laatia lapselle henkilökohtaista kasvatus-/opetussuunnitelmaa. Yliopisto esittää, että *varhaiskasvatuksen henkilöstö velvoitetaan keskustelemaan lapsen huoltajan/huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatuksesta vähintään kerran vuodessa ja että näissä keskusteluissa lapselle voidaan laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, mutta tähän ei ole velvoitetta.*

Henkilöstön vastuuta koskeva yleissäädös puuttuu. Lisäksi henkilöstön mitoituksessa ja rakenteessa nimikkeiden erot ja roolitukset jäävät epäselviksi. Yliopisto katsoo, että on selkeämmin tuotava esille varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkentät, jotka perustuvat erilaisten koulutusten tuottamaan osaamiseen.

27 §

Varhaiskasvatuksen opettaja

Työryhmän esitys:

'Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty lastentarhanopettajan koulutuksella. Lastentarhanopettajan koulutukseen on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen **teoreettisia opintoja**, minkä lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.'

- yliopisto pitää muotoilua liian epämääräisenä ja ehdottaa, että teoreettiset opinnot määritellään tarkemmin. *Varhaiskasvatuksen ammattilaisen kelpoisuusvaatimuksena on suoritettava varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (60 op), joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 § 1. momentin 1. kohdassa. Tämän lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.*

28 §

Varhaiskasvatuksen sosionomi

Työryhmän esitys:

'Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jota on täydennetty varhaiskasvatukseen suuntautuneilla opinnoilla. Varhaiskasvatukseen suuntautuneihin opintoihin on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen teoreettisia opintoja, minkä lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.'

- yliopisto pitää välttämättömänä, että varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuteen sisältyy myös ammatillisia opintoja. *Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jota on täydennetty varhaiskasvatukseen suuntautuneilla opinnoilla. Varhaiskasvatukseen suuntautuneihin opintoihin on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen teoreettisia ja ammatillisia opintoja, minkä lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.*

31 §

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Työryhmän esitys:

'Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin on:

1) 27 tai 28 §:ssä säädetty kelpoisuus, jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa'

- Yliopisto katsoo, että varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviä hoitavalla henkilöllä tulee olla opettajan kelpoisuus. Tämän vuoksi § 31 ensimmäinen momentti muotoillaan seuraavasti. 1) 27 §:ssä *säädetty kelpoisuus, jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia*

valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa;

33 §

Varhaiskasvatuksen johtotehtävät

Työryhmän esitys (mom 2):

'Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin on vähintään 27 tai 28 §:n mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.'

- Varhaiskasvatuksen johtajat johtavat yhä laajempia yksiköitä ja lain vaatimat tavoitteet ovat entistä vaativampia. Varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttaminen ja ammatillisen toiminnan johtaminen edellyttävät varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuutta ja soveltavaa ylempää korkeakoulututkintoa. Yliopiston muutosehdotus on seuraava. *Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus (vrt. muutosesitys 27 §) ja soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä riittävä johtamistaito.*

37 §

Päiväkodin henkilöstön rakenne

Työryhmän esitys:

'Päiväkodin henkilöstön rakenne muodostetaan siten, että vähintään joka kolmannella hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävissä toimivalla tulee olla joko 27 tai 28 §:ssä säädetty kelpoisuus ja muilla 29 §:ssä säädetty kelpoisuus.'

- Tutkimustieto on kiistatta osoittanut, että mitä korkeammin pedagogisesti koulutettu henkilöstö, sitä parempi laatu varhaiskasvatuksessa. Myös lain tavoitteiden toteutuminen edellyttää pedagogisesti koulutettua henkilöstön. Yliopisto esittää: *Päiväkodin henkilöstön rakenne muodostetaan siten, että vähintään joka toisella hoito-, kasvatusta ja opetustehtävissä toimivalla tulee olla 27 § säädetty kelpoisuus ja muilla 27, 28 tai 29 §:ssä säädetty kelpoisuus.*

Rehtori

Matti Manninen